

Valtioneuvoston periaatepäätös Kestävästä kulutuksesta ja tuotannosta 'Vähemmästä viisaammin'

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan hallitus tavoittelee Suomea, joka on maailman eturintamassa ympäristöystävällisessä, resurssi- ja materiaalitehokkaassa taloudessa sekä kestävien kulutus- ja tuotantotapojen kehittäjänä.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä esitetään tavoitteita ja toimia, joilla julkinen sektori edistää yksityisen ja julkisen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämistä. Tavoitteena on parantaa elämän- ja ympäristönläätua sekä löytää uusia mahdollisuuksia vihreälle taloudelle.

Tausta

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteet tulevana vuosikymmeninä ovat niin haastavia, ettei niihin pystytä vastaamaan ilman muutoksia yksityisessä ja julkisessa kulutuksessa. Toisaalta talouskriisi sekä luonnonvarojen hinta-ailahtelut ja saatavuuteen liittyvät riskit edellyttävät satsausta materiaali- ja energiatehokkuuteen.

Suomen talous käyttää kansainvälisestikin vertaillen huomattavan paljon luonnonvaroja. Materiaalien kulutus henkilöä kohden on kaksi kertaa suurempaa kuin EU-maissa keskimäärin. Luonnonvaratuottavuus eli kulutettujen luonnonvarojen lisäarvo suhteessa bruttokansantuotteeseen on puolestaan puolet EU-maiden keskivertoluvusta. Globalisoituminen ja tuotteiden pitkät tuotantoketut ovat johtaneet siihen, että pitkälti kustannussyistä tuotantoa ulkoistetaan kehittyviin maihin, ja samalla ulkoistuvat tuotannon kielteiset vaikutukset.

Kolme suurinta energian kuluttajaa ja ympäristövaikutusten aiheuttajaa kotitalouksissa ovat asuminen, liikkuminen ja ruoka. Ne muodostavat yhdessä yli 70 % kotitalouksien ilmastovaikutuksista. Päästökaupan ulkopuolisilla sektoreilla, joihin suuri osa kotitalouksien päästöistä myös kuuluu, pitäisi Suomessa vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 16 % - 40 % vuoteen 2030 mennessä.

Viimeaikaiset ympäristöongelmat ja talouskriisi ovat lisänneet kiinnostusta luoda uusia työpaikkoja ja liiketoimintaa niin, että samalla ratkaistaisiin ympäristöongelmia. Kysyntälähtöisyys ja elinkaarinäkökulma kulutuksessa tarjoavat mahdollisuuksia ohjata tuotantoa ja talouden rakennemuutosta vihreämpään suuntaan.

Vuonna 2005 valmistunut ohjelma kestävästä kulutuksesta ja tuotannon edistämiseksi (Vähemmästä enemmän ja paremmin) on edelleen ajankohtainen, mutta vaikuttavuuden parantamiseksi on tarpeen kiinnittää huomiota kulutuksen ohjauskeinojen kehittämiseen sekä kysyntälähtöisiin ratkaisuihin. Ympäristöministeriö asetti helmikuussa 2011 ministeriöiden, tutkimuslaitosten sekä Tekesin ja Sitran edustajista koostuvan työryhmän valmistelemaan kestävästä kulutuksesta ja tuotannon ohjelman uudistusta ('Vähemmästä viisaammin'). Ohjelma keskittyy julkiseen kulutukseen sekä asumiseen, ruokailuun ja liikkumiseen.

Osana ohjelmaa rahoitetaan myös vuosina 2012–2014 hankkeita, joissa pyritään löytämään uusia ympäristöä vähemmän kuormittavia ja monistettavia toimintamalleja liikkumisessa, asumisessa ja ruokailussa. Kokeiluhankkeissa on mukana kuntia, yrityksiä ja tutkimuslaitoksia.

Tavoitteet vuodelle 2020

Valtioneuvoston tavoitteena on, että

- Suomi on profiloitunut ratkaisujen luojana, joka tavoittelee kansainvälisessä ympäristö- ja turvallisuuspolitiikassa kattavan ilmastopimuksen lisäksi pelisääntöjä luonnonvarojen kestäväälle käytölle. Luonnonvarojen kestävä käytön ratkaisut tukevat maailmanlaajuisen köyhyyden poistamista ja luonnonvarojen kulutuksen puolittamista;
- Julkista sektoria johdetaan niin, että se on jatkossa älykkäämpi ohjaaja ja toimija. Se aktivoi ja mahdollistaa kestävämpiä elämäntapoja ja kulutusvalintoja. Julkinen sektori on edelläkävijänä edistämässä asumisessa, liikkumisessa ja ruokaketjussa rakenteellisia innovaatioita ja toimintatapojen muutoksia, joilla suomalaisten hiilijalanjälkeä pienennetään huomattavasti;
- Valtio ja kunnat ovat eturintamassa muuttamassa omaa toimintaansa ja hankintoja kestävämmiksi;
- Yritykset ovat parantaneet viidenneksellä materiaali- ja energiatehokkuutta palveluiden ja tuotteiden koko elinkaaren aikana;
- Kotitalouksien energiaviisuus on kasvanut ja ympäristöjalanjälki pienentynyt. Kuluttajat ovat mukana kehittämässä ja räätälöimässä uusia kestäviä toimintatapoja ja tarjoavat vertaisratkaisuja markkinoille;

Valtioneuvosto painottaa erityisesti seuraavia toimenpiteitä, joilla julkisen vallan tulee edistää kestävää kulutusta ja tuotantoa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen keskeiset toimenpiteet

1. Edistetään vihreää taloutta

Osana Kestävän kehityksen Rio +20 -kokouksen loppuasiakirjaa hyväksyttiin kansainvälinen puiteohjelma kestävä tuotannon ja kulutuksen edistämiseksi kesäkuussa 2012. Puiteohjelman tavoitteena on muun muassa parantaa resurssitehokkuutta, edistää yritysten yhteiskuntavastuuta, lisätä kestäviä hankintoja sekä kehittää ympäristöstandardeja tuoteketjuihin. Ohjelmassa esitetään, että kussakin maassa laaditaan kestävä kulutuksen ja tuotannon ohjelmat sekä nimetään päävastuutaho. Seurannasta vastaa YK ja toteutuksesta YK:n ympäristöohjelma UNEP.

OECD: llä on Vihreän kasvun strategia ja YK:n ympäristöohjelma UNEP on valmistellut vihreän talouden aloitteen. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö ja Tekes ovat lanseeranneet Green Growth strategian, jolla rakennetaan Suomen tiekarttaa vihreän kasvun ja ympäristöliiketoiminnan kehittämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön Cleantechin strategisessa ohjelmassa tavoitteena on kotimarkkinoiden luominen kansainvälistyville ympäristöteknologiayrityksille.

Ympäristö- ja taloushaasteisiin vastaaminen edellyttää sosiaalista, poliittista ja kulttuurista muutosta sekä uusien toimintamallien ja uuden teknologian kehittämistä. Tarvitaan mm. energian- ja materiansäästöpalveluja, joukkoliikenteen verkostoja, älykkäitä sähköverkkoja sekä suljettuja aine- ja jätekiertoja, jotka mahdollistavat kestävämmät valinnat ja talouden irtikytken ympäristöhaitoista. Kotimarkkinoiden kysynnän ja toimintamallien innovatiivinen kehittäminen voi tukea vihreän talouden synnyttämistä merkittävästi. Työpaikoilla työntekijöiden roolin vahvistaminen ja asiantuntemuksen laajempi hyödyntäminen energiatehokkuudessa ja päästöjen vähentämisessä on edellytys vihreän talouden rakennemuutoksen onnistumiselle.

- (1) Kehitetään käyttäjälähtöinen neuvontapalvelu, joka kokoaa yhteen neuvontaa sekä helpottaa kuluttajien kestävien valintojen tekemistä sekä energia- ja materiaalitehokkuutta edistävien palveluiden ja työkalujen löytämistä (TEM, YM).**
- (2) Selvitetään yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa ympäristöasioiden hallinnan ja kehittämisen sisällyttämistä osaksi työpaikkojen yhteistoimintaa ja yhteistoimintalakia (TEM).**
- (3) Käynnistetään yhteistyössä yritysten ja kuluttajien kanssa kokeiluhankkeita, joissa testataan uudenlaisia ohjauskeinoja, toimintatapoja ja innovaatioita, jotka mahdollistavat kestävämpiä valintoja ja ekotehokkaita ratkaisuja ihmisten arkipäivässä, julkisella sektorilla sekä yritysmaailmassa. Kokeiluhankkeiden tuloksia arvioidaan tavoitteena kehittää ja laajentaa niitä eri sektoreille ja alueille (YM, TEM).**

2. Kannustetaan energiansäästöön asumisessa

Yhdyskuntarakenteen on monissa eri tutkimuksissa havaittu vaikuttavan liikkumistottumuksiin, asumisrakenteeseen sekä asumisen energiavalintoihin. Rakennukset ja rakentaminen aiheuttavat noin 40 % Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Pitkän aikavälin tavoitteena Suomessa on 60 % vähennys rakennusten energiankulutuksessa vuoteen 2050 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi keskeistä on olemassa olevien rakennusten energiatehokkuuden parantaminen, fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla energialähteillä sekä toiminta- ja elämäntapojen muutokset.

Kiinteistöjen energiatehokkuuden sekä kunnan arviointiin ja parantamiseen on tarjolla runsaasti erilaisia työkaluja (mm. energiatodistus, energiakatselmus, kuntoarvio, kuntotutkimus). Palvelujen käyttö on kuitenkin verrattain vähäistä, ja niiden laatu vaihtelee suuresti. Kuluttajien aktivointiin tarvitaan käyttäjälähtöistä neuvontaa potentiaalisista energiansäästökeinoista ja energiansäästöön liittyviä palveluita sekä energiakonsultointi-, korjaus- että rahoituspuolelle. Kulutusseurannan kehittyminen, mm. tuntimittaus, luo erinomaisen pohjan kehittää erilaisia energian ja veden kulutuksen seurantajärjestelmiä ja sitä kautta konkretisoida kotitalouksien kulutusta ja sen kustannuksia. . Lisäksi kynnystä kiinteistön energiansäästöpotentiaalin selvittämiseen ja energiaremonttien tekemiseen on tarpeen alentaa.

Ilmasto- ja energiapolitiikan haasteet ovat myös luomassa kiinnostusta hajautetulle paikalliselle uusiutuvan energiantuotannolle. Toistaiseksi kotitalouksien ja yhteisöjen uusiutuvan energian tuotantoa ja luovuttamista verkkoon vaikeuttavat puuttuvat toimintamallit ja taloudelliset kannustimet, kannattavuus sekä vielä kehitteillä oleva teknologia ja lupakäytännöt.

- (4) Parannetaan asuinkiinteistöjen energia- ja materiaalitehokkuutta sekä suunnitelmallista kiinteistönpitoa tukevien palvelujen kuluttajalähtöisyyttä. (YM).**
- (5) Kehitetään energiaremontteihin sekä vakavien kosteus- ja homevaurioiden korjaamiseen soveltuvia taloudellisia ohjaus- ja rahoitusmalleja sekä selvitetään mahdollisuudet sisällyttää energiakatselmus, kuntoarvio, kuntotutkimus sekä korjaussuunnittelun teettäminen kotitalousvähennyksen piiriin (VM, YM).**
- (6) Laaditaan kansalliset ohjeet siitä, miten suunnittelussa, kaavoituksessa sekä tuki- ja lupaprosesseissa voidaan edistää kiinteistökohtaisia ja alueellisia energiaratkaisuja. Selvitetään sähkön pientuotannon verkkoon liittämisen helpottamista (TEM, YM).**

3. Kannustetaan taloudellisella ohjauksella kestäviä liikkumisvalintoja

Liikenteen osuus koko Suomen kasvihuonekaasupäästöistä on noin 20 %. Liikenteen päästöjen osuus kaikista kasvihuonekaasupäästöistä on Suomessa pysynyt melko samoissa lukemissa jo vuosikymmenen ajan. Ilmasto- ja energiastrategiassa (2008) on asetettu liikenteelle 15 % päästövähennystavoite vuoteen 2020 mennessä.

Viisaan liikkumisen perustana on kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä suosiva eheä yhdyskuntarakenne. Liikenteen ja maankäytön suunnittelussa viranomaisten on pyrittävä hillitsemään liikenteen kasvua sekä turvaamaan joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytykset.

Joukkoliikenteen käyttöä on mahdollista edistää myös sen suoraa taloudellista tukea lisäämällä. Suurten kaupunkien joukkoliikenteen tuki on jäänyt noin puoleen liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittisessa ohjelmassa (ILPO) vuonna 2009 asetetuista tavoitteista vuosina 2010 ja 2011. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tuen lisääminen lähivuosina olisikin yksi liikenteen ilmastopoliittikan kannalta tärkeimmistä yksittäisistä asioista.

Viime vuosina tieliikenteen verotusta on kehitetty siten, että fiskaalisen tavoitteen rinnalle on tullut myös ympäristötavoitteet, erityisesti CO₂ -päästöjen vähentäminen. Päästöperusteinen autoverotus on osoittautunut selvitysten mukaan erittäin tehokkaaksi vähäpäästöisten autojen hankinnan ohjauksena ja lisäksi se huomioi veromaksukyvyn ja -halukkuuden. Kiinteän veron luonteesta johtuen paljon ajavien verorasitus on kuitenkin ajosuoritteisiin suhteutettuna alhaisempi kuin vähän ajavien. Hankinta ja vuosiverot eivät perustu autojen käytön määrään, vaikkakin ne ohjaavat ajoneuvon hankintaa vähäpäästöisiin malleihin. Kiinteisiin veroihin liittyvää epäkohtaa voitaisiin lieventää korvaamalla kiinteät verot kokonaan tai osittain polttoaineverolla tai tienkäyttömaksulla. Aikaan ja paikkaan liittyvillä tieveroilla voitaisiin lisäksi hinnoitella eri alueita, ajankohtia tai käyttäjäryhmiä eri tavalla.

Ihmisten valintoihin liikenteessä vaikutetaan monilla erilaisilla taloudellisilla ohjauksenoilla, jotka eivät välttämättä optimaalisella tavalla ota huomioon ympäristövaikutuksia. Suomen työmatkakuluvähennys on kansainvälisessä vertailussa merkittävä ja se on kasvuseuduilla vaikuttanut yhdyskuntarakenteen hajautumiseen. Työnantajan tarjoama maksuton pysäköinti ja kilometrikorvaukset saattavat puolestaan

houkutellessa ihmisiä autoilemaan silloinkin, kun matkan voisi hoitaa joukkoliikennevälineellä. Ympäristön kannalta ongelmalliset tuet ovat liikennesektorilla suurimmat noin 1,8 miljardia euroa.

Työsuhdematkalipun ongelmana ympäristön kannalta on ollut sen heikoksi jäänyt houkuttelevuus. Edun hahmottaminen on koettu hankalaksi ja hyöty vähäiseksi esimerkiksi työnantajan tarjoamaan ilmaiseen pysäköintipaikkaan verrattuna.

- (7) Vähennetään kaupunkiseuduilla riippuvuutta autosta eheyttämällä yhdyskuntarakennetta ja kohdistamalla kaavoitusta sekä ohjaamalla rakentamista ja palveluita kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykkeille. Tuetaan maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista MAL -aiesopimusmenettelyä kehittämällä (YM, LVM).**
- (8) Lisätään joukkoliikenteen sekä kävelyn ja pyöräilyn kulkutapaosuutta tukemalla joukkoliikennettä taloudellisesti sekä kehittämällä liikkumisenohjaus -toimintaa (YM, LVM, VM).**
- (9) Selvitetään autoliikenteen taloudellisen ohjauksen kehittämistä ja vaikutuksia. Lisäksi käynnistetään muita kuin veroja koskevien maksamisjärjestelmien kokeilu yhdessä alan toimijoiden kanssa (VM, LVM).**
- (10) Uudistetaan työssä käymiseen ja liikenteeseen liittyviä taloudellisia ohjauskeinoja siten, että ne nykyistä paremmin tukevat liikenteen terveys-, ilmastopoliittisia ja kestävän kehityksen tavoitteita (VM).**

4. Luodaan edellytyksiä kestäväälle ruokaketjulle

Ruokavalintamme vaikuttavat suoraan terveyteen, mutta niillä on myös merkittäviä ympäristövaikutuksia. Runsas kolmannes kuluttajan kaikista ympäristövaikutuksista aiheutuu ruoasta. Raaka-ainevalinnat ratkaisevat kuluttajan ruokailun ympäristöjalanjäljen; jalostuksen, kuljetuksen, pakkauksen vaikutukset ovat pienemmät. Lisäksi syömäkelpoisen ruoan poisheittäminen on suuri taloudellinen ja ekologinen rasite. Suomalainen kuluttaja heittää roskiin vuosittain noin 5 % ostetusta ruoasta. Kotitalouksien ruokahävikki vastaa rahassa noin 500 miljoonaa euroa ja noin 100 000 henkilöauton hiilidioksidipäästöjä vuodessa.

Ruokaketjun ympäristövaikutuksiin vaikuttaminen on haasteellista, koska ruokavalintoja tehdään kymmeniä päivässä ja valintojen vaikutukset ovat useimmiten välillisiä. Tutkimusten mukaan kuluttajat haluaisivat toimia ympäristöä säästämällä myös ruokavalintojen suhteen, mutta keinot ja tieto puuttuvat. Kasvisvoittoinen sesonginmukainen lautasmallin mukainen ruokavalio vähentäisi kulutuksen ympäristövaikutuksia. Muutamissa maissa on käytössä koko ruokaketjun vastuullisuudesta kertovia järjestelmiä, jotka paitsi tarjoavat tietoa, kehittävät myös koko ruokaketjua kestävämmäksi.

Suomessa on laaja julkisen sektorin ruokapalvelujärjestelmä, jonka ruokavalintoihin on pyritty vaikuttamaan kestävien julkisten hankintojen ja erityisesti julkisten ruokapalvelujen kautta. Laajasti käytössä olevissa ravitsemussuosituksissa ei kuitenkaan toistaiseksi ohjata ruokahankintoja ekologisempaan suuntaan, vaikka ympäristön kannalta kestäville valinnoille on myös merkitystä terveyden

kannalta. Suomalaisten elintapasairauksien hoitokustannukset ovat reilusti yli 2 miljardia euroa vuodessa. Osa sairauksista ja niiden aiheuttamista kustannuksista olisi ennaltaehkäistävissä ruoka- ja elintapamuutoksilla.

Maailmalla on myös joitakin esimerkkejä ruokavalintojen taloudellisista ohjauskeinoista. Veroilla tai arvonlisäveron kohdennuksella pyritään suuntaamaan valintoja terveellisiin vaihtoehtoihin. Suomessa yhtenä positiivisena taloudellisenä kannustimena on esitetty mm. lounassetelijärjestelmän suuntaamista tukemaan ympäristöystävällisiä lounaita. Taloudellisen ohjauksen keinoja on syytä miettiä, vaikka niihin liittyy haasteita sekä rajoitteita EU:n ja valtiontukia koskevien säännösten takia.

- (11) Rakennetaan ruokaketjuun vastuullisen toimintatavan todentava järjestelmä tai järjestelmiä, jotka kertovat kuluttajalle ruoan alkuperästä ja tuotantoketjusta mm. eläinten hyvinvoinnista, ympäristövaikutuksista ja tuoteturvallisuudesta (MMM).**
- (12) Kehitetään 'Hyvän syömisen lautasmalli', joka yhdistää terveellisen, herkullisen ja ympäristöystävällisen syömisen osaksi virallisia ravitsemussuosituksia (STM, MMM).**
- (13) Lisätään informaatiota, julkisten hankintojen ohjeistamista, lainsäädännöllisiä ja muita ohjauskeinoja kestävien ruokavalintojen edistämiseksi (VM, OKM, MMM).**
- (14) Vähennetään ruokahävikkiä ohjeistamalla ammattikeittiöitä ja sisällyttämällä seuranta osaksi ammattikeittiöiden omavalvontasuunnitelmaa. Lisäksi lisätään kotitalouksien tietoa keinoista, joilla ruokahävikkiä voidaan vähentää (MMM, YM).**

5. Valtioneuvoston periaatepäätöksen vaikutukset

Periaatepäätöksen liikkumiseen ja asumiseen liittyvät toimenpiteet vähentäisivät parhaassa tapauksessa Suomen alueella tapahtuvia kasvihuonekaasupäästöjä yhteensä 3-4 miljoonaa tonnia, joka on noin 5 % Suomen kokonaispäästöistä. Ruokaan liittyvillä ohjauskeinoilla voidaan saavuttaa lähes 0,5 Mt päästövähennys kulutuspuoleisissa päästöissä.

Suurin osa ympäristön kannalta kestävästä valinnoista lisää myös hyvinvointia ja terveyttä. Kuluttajien rooli ja vaikutusmahdollisuudet voivat myös kasvaa, mikäli kuluttajat ovat entistä enemmän mukana uusien toimintatapojen kehittämisessä sekä palvelujen ja vertaisratkaisujen tarjoamisessa markkinoille.

Periaatepäätöksen toimenpiteet toteutetaan valtiontalouden kehyspäätöksen ja talousarvion määrärahojen sallimissa rajoissa. Tarvittaessa määrärahoja priorisoidaan ja kohdennetaan uudelleen ottaen huomioon kestävä kulutuksen edistämisen tavoitteet. Valtion budjetissa on KULTU-ohjelmatyölle ja sen toimeenpanolle varattu vuosille 2012–2014 vihreän talouden määrärahaa. Kokeiluhankkeisiin on suunniteltu käytettävän kolmena tulevana vuotena noin 700 000 euroa vuodessa.

Osa toimenpiteistä saattaa lisätä valtion tuloja. Erityisesti liikenteessä on monia tukia, jotka vähentävät valtion verotuloja sadoilla miljoonilla euroilla joka vuosi. Tukien muuttamisessa tai verojen korottamisessa on tarpeen arvioida niiden vaikutukset eri liikkujaryhmiin sekä se, että vaihtoehtoja oman auton käytölle on

tarjolla. Kaikilla alueilla vyöhykejajattelu ja siihen liittyvä liikenne maankäytön suunnittelussa ei onnistu ilman suuria kustannuksia, ja toimenpiteitä pitää myös arvioida tästä näkökulmasta. Tukia on syytä uudelleensuunnata asteittain sekä mahdollisesti kompensoida tulonmenetyksiä, jotta talouden ja sen toimijoiden sopeutumiskustannukset eivät kasva liian suuriksi. Muutokset verotuksessa ja energiankulutuksen väheneminen saattavat myös vähentää valtion verokertymää.

Julkista sektoria koskevat toimenpiteet lisäävät systemaattisuutta hallinnon toimissa sekä vähentävät energian ja materiaalien kulutusta. Julkisella sektorilla sekä kiinteistöissä että liikkumisessa voidaan saavuttaa merkittäviä rakenteellisia säästöjä ja pitää käyttömenot alhaisina vuodesta toiseen. Hankintojen ammattimaistuminen säästää myös julkishallinnon aikaa ja rahaa.

Toimenpiteiden tavoitteena on luoda kysyntää kestäville ratkaisuille ja antaa signaalin yrityksille innovaatioiden kehittämiseen ja tuotesuunnitteluun. Kokeiluhankkeissa kehitetään toimintatapoja, joiden odotetaan olevan hyödyllisiä ja toteutuskelpoisia kokeiluvaiheen jälkeenkin. Muutokset kulutuksessa ja elämäntavoissa ovat edellytys rakenteiden ja markkinoiden muuttamisessa kestävään suuntaan.

6. Koordinointi ja seuranta

Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista koordinoi ja seuraa ministeriöiden edustajista koostuva seurantaryhmä. Ympäristöministeriö tukee seurantaryhmä työtä toteuttamalla toimenpiteiden, kokeiluhankkeiden ja tulosten vaikutustenarvioinnin seurannan.

Seurantaryhmä myös vastaa siitä, että valtioneuvoston periaatepäätöksessä esitetyt tavoitteet ja linjaukset otetaan huomioon KULTU-kokeiluhankkeiden toteutuksessa. Lisäksi ryhmä vastaa kokeiluhankkeiden yhteensovittamisesta. Kullakin kokeiluhankkeella on myös oma ohjausryhmänsä.

Tavoitteiden toteutumista seurataan osana Jyrki Kataisen hallitusohjelman strategisten kärkihankkeiden seurantaa.

Periaatepäätöksen toteutumisesta raportoidaan myös osana EU:n komission kestävän kulutuksen ja tuotannon politiikkatoimien seurantaa sekä osana YK:n kestävää kulutusta ja tuotantoa koskevien sitoumusten toteutumista.

Valtionhallinnossa valmisteilla olevien strategioiden ja ohjelmien valmistelussa otetaan huomioon KULTU-ohjelman tavoitteita ja toimia. Ohjelmassa esitetyt tavoitteet otetaan huomioon ja toimenpiteet toteutetaan toimialavastuun mukaisesti ja läpäisyperiaatteella kunkin hallinnonalan toimissa.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelmaa päivitetään ja uudistetaan tarpeen mukaan kerran hallituskaudessa.

Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista koordinoi ja seuraa ministeriöiden edustajista koostuva seurantaryhmä.